

БІЗНЕС В УМОВАХ ВІЙНИ

BUSINESS IN WAR

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ

За словами Державної податкової служби України (ДПС) на офіційному телеграм-каналі: сервісне обслуговування здійснюватиметься органами ДПС незалежно від місця обліку платника податків.

Для зручності і комфортності платників податків в умовах дії правового режиму воєнного стану відповідно до Указу Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. «Про введення воєнного стану в Україні» та № 133/2022 р. від 14.03.2022 р. «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» сервісне обслуговування платників податків (платників єдиного внеску), зокрема, надання адміністративних послуг, виконання інших функцій сервісного обслуговування здійснюється органами ДПС незалежно від місця обліку платника податків.

Електронні сервіси ДПС та Електронний кабінет платника працюють із певними обмеженнями, що зумовлено необхідністю захисту прав платників.

ЄДИНИЙ ПОДАТОК

Зміни, внесені до чинного законодавства стосовно платників єдиного податку (надалі ЄП) Законом № 2120, залежать від групи, до якої належить платник.

Ще на початку 2022 року ЄП становив:

- фіксовану ставку для 1 групи платників: 227 грн/міс;
- фіксовану ставку для 2 групи: 1 200 грн/міс;
- 5 % для неплатників ПДВ і 3 % для платників (3 група).

Згідно із запровадженими законодавчими змінами для 1 та 2 групи платників податку тимчасово встановлено такі правила:

- вони мають право не сплачувати ЄП;
- декларація платника ЄП не заповнюється за період, в якому однойменний податок не сплачувався.

Правила діють з 1 квітня 2022 р. до припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України.

Стосовно 3 групи платників ЄП: до 17 березня в Податковому Кодексі України (ПКУ) існувала тільки одна 3 група, критерії до якої визначено у пп. 3 п. 291.4. Цей підпункт казав:

- кількість працівників, які працюють у платника ЄП, не є обмеженою;
- граничний обсяг річного доходу становив 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового/звітного року. Отже на початок 2022 р. він дорівнював 7 585 500 грн.

На час війни створено нову 3 групу платників єдиного податку.

Такі платники мають відповідати 3 критеріям:

Критерій № 1. На час війни платниками ЄП 3 групи можуть бути ФОП та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми,

в яких впродовж календарного року (на відміну від до-воєнної групи) обсяг доходу не перевищує 10 млрд грн. До таких осіб не застосовуються обмеження стосовно кількості осіб, які перебувають із ними в трудових відносинах.

У тимчасових нормах п. 9 підрозд. 8 розд. XX ПКУ використовується формулювання «платники єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, встановлені цим пунктом». Що передбачає існування й інших платників єдиного податку 3 групи, які цими особливостями не користуватимуться. Чому? Тому що вони не пройдуть другий критерій.

Інакше кажучи, це нововведення не означає, що 3 група, яка існувала до теперішнього часу, скасовується.

Критерій № 2. Платники ЄП обмежені у видах діяльності, яку можуть здійснювати. Для 3 групи ці обмеження встановлює п. 291.5 ПКУ. Але в умовах війни вони можуть цим обмеженням нехтувати й застосовувати новий, тимчасовий перелік обмежень.

Платниками ЄП нової 3-ї групи не можуть бути:

1) суб'єкти господарювання (юридичні особи та ФОП), які здійснюють:

- діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора);

- обмін іноземної валюти;

- виробництво, експорт, імпорт, продаж підкацизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів у ємностях до 20 л. та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин);

- видобуток, реалізацію корисних копалин;

2) страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди й компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів;

3) представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи, яка не є платником ЄП;

4) фізичні та юридичні особи – нерезиденти.

Критерій № 3. Пройдених два попередні критерії, чекає зниження податкового навантаження.

Відсоткова ставка ЄП для платників 3 групи, які використовують особливості оподаткування, встановлюється у розмірі 2 % від доходу. Стосовно ПДВ: в умовах воєнного періоду (новою 3 групою) може не сплачуватися. ПКУ постановив: платників ЄП 3 групи, які використовують особливості оподаткування, звільненими від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з ПДВ з операцій постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України.

Тобто звільнення від ПДВ для них є, але не для ЗЕД-діяльності. Якщо такий особливий ФОП або юр-

особа здійснюють в умовах воєнного стану постачання в Україні та експорт-імпорт, декларацію з ПДВ доведеться подавати. Хоча постачання в межах митної території України залишатимуться водночас звільненими від оподаткування.

Залишатися платником ЄП за ставкою 2 % можна до останнього дня місяця, в якому буде скасовано воєнний стан. Як тільки воєнний стан закінчиться, тих хто перейшов на такий варіант спрощеної системи оподаткування автоматично з наступного місяця переведуть на ті умови оподаткування, на яких платник податків перебував до такого переходу. Перехід до нової 3 групи платників ЄП є добровільним.

Звітним періодом для платників ЄП 3 групи, які використовують особливості оподаткування, є квартал.

Такі платники ЄП подають до ДПС податкову декларацію платника ЄП за звітний квартал із зазначенням суми помісячного доходу у строки, встановлені для квартального податкового періоду (в межах 40 днів після закінчення звітного кварталу). Точна форма декларації, що застосовуватиметься для них, поки офіційно невідома.

Такі платники ЄП щомісяця до 15 числа сплачують авансовий внесок ЄП за підсумками попереднього календарного місяця.

ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК

Стосовно Єдиного соціального внеску (ЄСВ): ФОПи, платники ЄП (як і ФОПи на загальній системі оподаткування, особи, які провадять незалежну професійну діяльність та члени фермерського господарства) звільняються від сплати цього податку (за себе) та всіх мінімальних внесків (у разі відсутності доходу).

Окремо до Закону про ЄСВ вноситься уточнення: ті, хто скористається цією пільгою, не повинні заповнювати декларацію за період, в якому відповідно єдиний внесок не нараховувався, не обчислювався та не сплачувався.

Норма входить у дію з 1 березня 2022 р. і припиняє її через рік після закінчення воєнного стану.

Як і в минулому випадку, і відмова, і сплата ЄСВ є добровільною. У разі виплати податку ФОПи мають зазначати його суму в податковій декларації.

На жаль, у Законі № 2120 нічого не кажуть про страховий стаж за несплати ЄСВ. Так, можемо дійти висновку, що в умовах воєнних дій неплатникам ЄСВ не буде нараховуватися страховий стаж.

Стосовно мобілізованих: єдинникам 2 та 3 груп дозволяється не сплачувати ЄСВ за таких працівників. За них будуть сплачені кошти з державного бюджету, окрім періодів, в яких ці наймані працівники отримували доходи у вигляді грошового забезпечення, з яких сплачено єдиний внесок за рахунок державного бюджету. Це робиться для того, щоб робочі могли не втрачати свій страховий стаж.

Тобто в умовах періоду мобілізації, визначеного Указом Президента № 69/2022, роботодавці – платники ЄП, які обрали спрощену систему оподаткування, ФОПи, які належать до 2 та 3 груп платників ЄП, а також юридичні особи, які належать до 3 групи платників ЄП, мають право за власним рішенням не сплачувати єдиний внесок за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу до

Збройних Сил України.

Для визначення суми ЄСВ, що підлягає сплаті за рахунок державного бюджету, роботодавець розраховує та відображає у звітності суму ЄСВ за найманих працівників, у розмірах, передбачених ч.ч. 5, 14 ст. 8 Закону про ЄСВ.

Тобто у зведеній зарплатній звітності (податковому розрахунку) таких працівників обов'язково треба показати. Закон каже: для розрахунку використовуються дані звітності про найманих працівників стосовно суми нарахованого доходу в межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок, суми нарахованого єдиного внеску, суми донарахованого та зменшеного нарахування єдиного внеску таких найманих працівників.

Однак як відобразити ЄСВ мобілізованих працівників у звітності – невідомо. Наприклад, зрозуміло, що про основних працівників-неінвалідів треба зазначити хоча б мінімальну суму ЄСВ; скажімо, зазначити, що нарахованого доходу нуль, а база нарахування – це мінімальна зарплата. А от що зазначити стосовно працівників з інвалідністю та сумісників, для яких мінімальний ЄСВ не встановлений – не зрозуміло.

Відповідно до пп. 1, 4 ч. 2 ст. 6 Закону України від 08.07.2010 р. № 2464–VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» зі змінами та доповненнями (далі – Закон № 2464) платники ЄСВ зобов'язані своєчасно та в повному обсязі нараховувати, обчислювати і сплачувати єдиний внесок, подавати звітність, зокрема про основне місце роботи працівника, членство у профспілковій організації, про нарахування ЄСВ у розмірах, визначених відповідно до Закону № 2464, у складі звітності з податку на доходи фізичних осіб (єдиного податку) до податкового органу за основним місцем обліку платника єдиного внеску у строки та порядку, встановлені ПКУ.

На період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану, платникам ЄСВ не нараховується пеня, а нарахована пеня за ці періоди підлягає списанню (п.п. 9–22 розд. VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2464).

Декларування податкового зобов'язання та податкового кредиту у воєнний період.

За інформацією, розміщеною на офіційному веб-порталі ДПС України, у зв'язку із запровадженням воєнного стану платники податків декларують податкові зобов'язання та податковий кредит за звітний період (лютий 2022 р.) у податковій звітності з ПДВ за такий звітний період з урахуванням наступних особливостей:

– податкові зобов'язання та податковий кредит, які станом на 24 лютого підтверджені за реєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних (надалі – ЄРПН) податковими накладними та розрахунками коригування до них відображаються у відповідних розділах податкової звітності в загальному порядку;

– податкові зобов'язання та податковий кредит, які станом на 24 лютого та до кінця дії воєнного стану на всій території України не підтверджені зареєстрованими в ЄРПН податковими накладними та розрахунками коригування до них, відображаються в податковій звітності з ПДВ на підставі наявних у платника первинних документів (документи РРО, акти приймання-передачі, акти виконаних робіт / наданих послуг

тощо), складених або отриманих платником податку за операціями з постачання та придбання товарів/послуг відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Після завершення дії воєнного стану платники зобов'язані забезпечити реєстрацію в ЄРПН усіх податкових накладних та розрахунків коригування, реєстрація яких відтермінована на час дії воєнного стану, а всі податкові зобов'язання та податковий кредит, задекларовані платниками в умовах дії воєнного стану на підставі наявних у платника первинних документів, підлягають обов'язковому уточненню (приведенню у відповідність) з урахуванням даних податкових накладних та розрахунків коригування, зареєстрованих у ЄРПН.

СКОРОЧЕННЯ ШТАТУ ТА РОБОТА У ВОЄННИЙ ЧАС

Державна служба України з питань праці повідомляє, що законодавством про працю не встановлено обмежень стосовно заборони скорочення працівників недержавних підприємств, установ та організацій на період воєнного стану.

Водночас у період дії воєнного стану допускається звільнення працівника з ініціативи роботодавця в період його тимчасової непрацездатності, а також у період перебування працівника у відпустці (крім відпустки у зв'язку вагітністю або пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку) із зазначенням дати звільнення, яка є першим робочим днем, наступним за днем закінчення тимчасової непрацездатності, зазначеним у документі про тимчасову непрацездатність, або першим робочим днем після закінчення відпустки.

У разі отримання статусу біженця працівником, держапраця зазначає, що законодавством про працю не передбачено обов'язку працівника повідомляти роботодавця про своє місцезнаходження та отримання статусу біженця або визнання його особою, яка потребує тимчасового захисту.

Зважаючи на надскладну ситуацію на території України, працівники, які не виходять на роботу внаслідок обставин, пов'язаних із бойовими діями, або ті, які не мають змоги виходити на роботу у зв'язку з небезпекою для життя і здоров'я, не можуть бути звільнені за п. 4 ч. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України за прогул без поважної причини.

У випадку, якщо робота може виконуватися дистанційно, працівник може продовжувати виконувати свої трудові обов'язки з відповідною оплатою.

Якщо з працівником відсутній зв'язок, до з'ясування причин і обставин його відсутності, за ним зберігаються робоче місце та посада, трудові відносини не припиняються, однак час таких неявок не підлягає оплаті та не зараховується до стажу роботи, що дає право на щорічну відпустку.

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ОБЛІКУ ЧАСУ РОБОТИ І ВІДПОЧИНКУ

1. Нормальна тривалість робочого часу працівників у період воєнного стану не може перевищувати 60 год. на тиждень.

2. Для працівників, яким відповідно до законодавства встановлюється скорочена тривалість робочого

часу, тривалість робочого часу не може перевищувати 50 год. на тиждень.

3. П'ятиденний або шестиденний робочий тиждень встановлюється роботодавцем за рішенням військового командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення).

4. Час початку й закінчення щоденної роботи (зміни) визначається роботодавцем.

5. Тривалість щотижневого безперервного відпочинку може бути скорочена до 24 годин.

6. У період дії воєнного стану не застосовуються норми ст. 53 (тривалість роботи напередодні святкових, неробочих і вихідних днів), ч. 1 ст. 65, ч.ч. 3–5 ст. 67 та ст.ст. 71–73 (святкові й неробочі дні) Кодексу законів про працю України.

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1 квітня 2022 р. у ВРУ прийнято законопроект № 7228 «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності в період дії воєнного стану».

Ним передбачено:

1. З дня введення в Україні воєнного стану припинення перебігу строків, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків стосовно процедур набуття цих прав, визначених спеціальними законами України у сфері інтелектуальної власності та підзаконними актами.

З дня, наступного за днем скасування воєнного стану, перебіг цих строків продовжується з урахуванням часу, що минув до їх зупинення.

Якщо строк продовження дії свідоцтва на торговельну марку, промисловий зразок або строк підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт інтелектуальної власності припадає на день введення в Україні воєнного стану, чи на дату після неї, відповідна дія вважається вчиненою вчасно, якщо вона вчинена не пізніше дев'яностого дня, наступного за днем скасування воєнного стану.

Майнові права інтелектуальної власності, строк чинності яких спливає на день введення в Україні воєнного стану або протягом дії воєнного стану, залишаються чинними, до дня, наступного за днем скасування воєнного стану. З дня, наступного за днем скасування воєнного стану, чинність майнових прав інтелектуальної власності може бути продовжено у встановленому порядку, з урахуванням особливостей, встановлених цим законом.

Зупинення перебігу строків для вчинення дій, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав не припиняє чинність майнових прав інтелектуальної власності.

2. Можливість уповноваженим особам подати документи (заяви, клопотання, заперечення, відповіді тощо), подання яких вимагається спеціальними законами України у сфері інтелектуальної власності та іншими підзаконними актами протягом 90 днів, від дня скасування воєнного стану, без сплати збору за продовження, подовження чи поновлення відповідних строків.

підготувала Поліна Курнаєва